

PROTOKÓŁ POMIAROWY

....	
Imię i nazwisko	
Kierunek:..... Rok akademicki: ..... Semestr: ..... Grupa lab:.....	
Ocena	Uwagi
.....	.....

Ćwiczenie nr 2

TEMAT:

POMIARY WYMIARÓW WEWNĘTRZNYCH

CEL ĆWICZENIA

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ZESTAWIENIE POTRZEBNYCH POMOCY (narzędzi i przyrządów pomiarowych)

.....
.....
.....
.....

Przygotować przyrządy pomiarowe

- sprawdzić i przygotować przyrządy do pomiarów (średnicówki trzypunktowe, mikrometr wewnętrzny, średnicówkę czujnikową),
- oczyścić ze smaru ochronnego,
- zainstalować potrzebne elementy wyposażenia,
- przystąpić do mierzenia przedmiotu.

I. Pomiar średnicy wewnętrznej otworu średnicówką trzypunktową o zakresie pomiarowym 8÷10 mm

Średnicówka trzypunktowa o zakresie pomiarowym ..... z noniuszem .....

Tabela 1. Wyniki pomiarów średnicy otworu średnicówką trzypunktową, mm

	Średnica otworu
1	
2	
3	
4	
5	
$\bar{x}$	
e	

II. Pomiar średnicy wewnętrznej otworu średnicówką trzypunktową o zakresie pomiarowym 11÷14 mm

Średnicówka trzypunktowa o zakresie pomiarowym ..... z noniuszem .....

Tabela 2. Wyniki pomiarów średnicy otworu średnicówką trzypunktową, mm

	Średnica otworu
1	
2	
3	
4	
5	
$\bar{x}$	
e	

III. Pomiar średnicy wewnętrznej otworu średnicówką trzypunktową o zakresie pomiarowym 15÷20 mm

Średnicówka trzypunktowa o zakresie pomiarowym ..... z noniuszem .....

Tabela 3. Wyniki pomiarów średnicy otworu średnicówką trzypunktową, mm

	Średnica otworu
1	
2	
3	
4	
5	
$\bar{x}$	
e	

Zapisać wynik poprawiony dla pomiarów wykonanych średnicówkami trzypunktowymi:

$$X = \bar{x} \pm e$$

.....
 .....
 .....

IV. Pomiar średnicy wewnętrznej otworu mikrometrem wewnętrznym

Mikrometr wewnętrzny o zakresie pomiarowym ..... z noniuszem .....

Tabela 4. Wyniki pomiarów średnicy otworu mikrometrem wewnętrznym, mm

	Średnica otworu
1	
2	
3	
4	
5	
$\bar{x}$	
e	

Zapisać wynik poprawiony dla pomiaru mikrometrem wewnętrznym : $X = \bar{x} \pm e$

.....

V. Pomiar średnicy wewnętrznej otworu średnicówką czujnikową i określenie wymiarów granicznych otworu

Określenie wymiarów granicznych

1. Obliczyć wymiary graniczne sprawdzanego wymiaru tolerowanego otworu $\emptyset$ .....
(odczytać z tablic PN-EN ISO 286-1:2011 odchyłkę podstawową i tolerancję T_o otworu i obliczyć A_o i B_o)

odchyłka podstawowa (ES lub EI) ..... = ... (wartość, jednostka)

tolerancja wykonania ..... $T_o =$ ..... mm

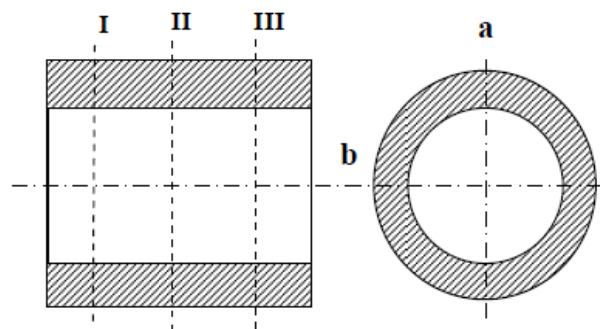
Drugą odchyłkę obliczyć z zależności: $T_o = ES - EI$

Druga odchyłka (ES lub EI) ..... = ... (wartość, jednostka)

Dolny wymiar graniczny otworu $A_o = D + EI =$ ..... mm

Górny wymiar graniczny otworu $B_o = D + ES =$ ..... mm

2. Położyć przedmiot mierzony na płaskiej powierzchni stolika pomiarowego. Pomiary wykonać średnicówką czujnikową zgodnie z planem (szkic pomiarowy (rys. 10 + tabela 5)).

Rys. 10. Szkic pomiarowy otworu

Tabela 5. Wyniki pomiarów średnicy otworu średnicówką czujnikową, mm

	I		II		III	
	a-a	b-b	a-a	b-b	a-a	b-b
1						
2						
3						
4						
5						
$\bar{x}_{a-a}, \bar{x}_{b-b}$						
e						
$\bar{x}_I, \bar{x}_{II}, \bar{x}_{III}$						
e						
$\bar{x}$						
e						

Zapisać ostateczny wynik poprawiony dla pomiarów średnicówką czujnikową: $X = \bar{x} \pm e$

.....

Porównać otrzymane wyniki ostateczne z wymiarami granicznymi otworu, aby dowiedzieć się czy są **spełnione warunki poprawnego wykonania** (tylko dla wymiaru tolerowanego):

$$A_o < \bar{x} \pm e < B_o \text{ (otwór - wymiar wewnętrzny)}$$

.....

VI. Opracować wyniki pomiarów

1. Obliczyć średnie arytmetyczne $\bar{x}_{a-a}$ i $\bar{x}_{b-b}$ wyników z odczytów dla kierunków a i b, $\bar{x}_I, \bar{x}_{II}, \bar{x}_{III}$ w przekrojach I, II, i III i ostatecznie $\bar{x}$ jako wartość średnią ze wszystkich powtórzeń (wpisać w odpowiednie miejsca w tabeli).
2. Obliczyć średnie odchylenie kwadratowe S_r średniej arytmetycznej, przyjmując jako liczbę powtórzeń w serii wartości:

$$P = 0,95$$

$$n = 3 \text{ (} t_{0,05;2} = 4,303 \text{)}$$

$$n = 5 \text{ dla kierunków a lub b (} t_{0,05;4} = 2,776 \text{)}$$

$$n = 10 \text{ dla przekrojów I, II lub III (} t_{0,05;9} = 2,262 \text{)}$$

$$n = 30 \text{ dla } \bar{x} \text{ (} t_{0,05;29} = 2,045 \text{)}$$

3. Wyliczyć wartości niepewności pomiarowej $e = t_{\alpha,k} * Sr$ dla otrzymanych wartości średnich $\bar{x}_{a-a}$, $\bar{x}_{b-b}$, x_I , x_{II} , x_{III} oraz $\bar{x}$.
(obliczenia na osobnej kartce lub w Excelu)
4. Porównać odpowiednie przedziały niepewności pomiarowych $\pm e$ z tolerancją przedmiotu T , i ocenić czy spełnione są **warunki optymalnego wyboru przyrządu pomiarowego i metody pomiarowej**.

Warunek spełnienia niepewności wskazań przyrządu pomiarowego dla klasy dokładności:

9 do 18 – $e_p \approx 0,1T$,

$8 - e_p \approx 0,125 T$,

$7 - e_p \approx 0,15 T$,

$6 - e_p \approx 0,175 T$,

$5 - e_p \approx 0,2 T$.

$$2\varepsilon = 2 * (S_r * t_{\alpha,k}) < e_p \text{ w zależności od tolerancji}$$

$$T = \dots\dots\dots$$

$$e_p = \dots\dots\dots$$

$$e_p * T = \dots\dots\dots$$

$$2\varepsilon = \dots\dots\dots$$

$$(2\varepsilon) \dots\dots\dots < (e_p * T) \dots\dots\dots$$

VII. WNIOSKI

Czy wymiar tolerowany spełnia warunki poprawnego wykonania (czy mieści się w wymiarach granicznych)?

Czy warunek optymalnego wyboru przyrządu pomiarowego i metody pomiarowej został spełniony?

Dokonać zapisu wyniku poprawionego obejmującego wartość średnią wraz z błędem pomiarowym ($\bar{x} \pm e$) dla każdego zmierzonego wymiaru.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....